

Universitätsbibliothek Paderborn

**Sermones de Sa[n]ctis Hyemales, Estiuales, De
festiuitatibus Jesu christi, Beate virginis et alior[um]
Sanctor[um] ... Venera[n]di patris, fratris Nicolai deniise
Ordinis Minor[um] de obseruantia ...**

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

Prima est trinitas increata. Hec e[st] trinitas p[er]sona[rum] in diuina
maiestate q[ui] est inco[m]prehe[n]sibilis trinitas fidel[ite]r adora[n]da.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30625

De trinitate increata Fo. LXV.

Hec Augustinus.

Sermo p festo scilicet Trinitatis

Res vnum

Q sunt. j. Joā. vi. Scilicet Trinitatis festū p̄cipue p̄pter factū credit instituit. **P**rimo p̄pter fidei n̄re confirmatiōez; v̄r. s. fideles p̄ celebratiōez; annū h̄ solēnitatē p̄p̄iē atq; p̄fectiōē p̄firment in fide vni? z̄ simplicē diuinitatis et trinitatē p̄sonaz. **U**ñ sc̄ta eccl̄ia in fide loquēs volētiq; singlōs filios suos i hac trinitatē fide fieri ap̄li? atq; ap̄li? roboratos carat i iroitu misse ho die rne **B**ndicta sit sc̄ta trinitas atq; indiuisa vnitās cōfitebimur ei qz fecit nobiscū misericordiam suam. **E**t itē. **B**ndicam? patrē z̄ filiu z̄ cū sc̄to sp̄i. **S**c̄do p̄pter diuini b̄n̄ficiū recognitiōē; v̄r vicē celebrādo h̄ festū z̄ cōtēplādo v̄tūq; mysteriū diuine trinitatis inducamur ad recognoscendū diuinū b̄n̄ficiū in hoc q̄ aiā n̄ram fecit ad imaginē trinitatis; et p̄ hoc ad gratiaz actiōez; p̄uocemur v̄r tenemur et obligamur. **B**ern. **L**ogita q̄lem te fecit d̄s. nempe s̄m corp̄us egregiā creaturā; sed s̄m aiām magis v̄r potē imagine creatoris insignē. **H**ec ille. **T**ertio p̄pter eterne b̄ritudinis q̄ndaz p̄batione leu inchoationē. **P**er celebratiōē em̄ hui? festi inducimur ad p̄templandū gl̄iam diuine maiestatz in v̄nitate essentie z̄ trinitate p̄sonaz in q̄ntum possum? in lumine fidei. **I**n illis q̄ppe solēnitatib; dei h̄m? p̄tēplari diuinā maiestatem in op̄; b; suis q̄ p̄pter n̄raz salutē fecit; v̄r potē in ope incarnationis; natiuitatis; resur̄rectionis; ascensionis; z̄ missiōis sp̄s̄s̄c̄i; sed in hac solēnitate h̄m? p̄tēplari diuinā maiestatem in sapa in v̄nitate essentie z̄ trinitate p̄sonaz. **H**ui? autē tate maiestatis p̄tēplatio in lumine gl̄ie est b̄ritudo z̄ vita eterna. **I**uxta illd̄ p̄bū saluatoris; **J**o. xvij. **H**ec est vi. eter. v̄r cog. te solū v̄r deū et quē mi. ic. ch̄m. **U**ñ z̄ j. **J**o. vi. d̄r. **T**res s̄nt q̄ testioniū dāt in celo; p̄; verbū; z̄ sp̄s̄ sc̄s; et h̄ tres vni sum. **D**āt q̄ppe testioniū in celo sp̄s̄ b̄ris; de mysterio ip̄o trinitatis p̄sonaz z̄ p̄cessionum z̄ v̄nitate diuine essentie; z̄ h̄ faciū te clare manifestā.

do p̄ aptā v̄s̄tōz ip̄is b̄ris. **I**git iuxta trinitatis mysteriū qd̄ exp̄sse sanis rāḡi i p̄bis passūptis p̄ n̄ra p̄solatiōe sit z̄ edificatiōe sp̄iali triplicē p̄siderabim? trinitatē; **P**rima est trinitas increata. **H**ec trinitas p̄sonaz in diuina maiestate q̄ est in cōprehensibilis trinitas fidelē adorāda. **S**c̄da est trinitas creata. **H**ec est trinitas potētiāz in aie v̄nitate q̄ est admirabilis z̄ diuine v̄nitate p̄faciter p̄formāda. **T**ertia est trinitas approbata. **H**ec est trinitas attributoz in vera idēitate q̄ est inexplīcabilis trinitas sincerē p̄tēplāda. **P**rima igit est trinitas increata q̄ est trinitas diuinaz p̄sonaz quam certissima fide credere z̄ purissimo corde debem? adorare; de q̄ ad p̄sens habem? tria mysteria p̄siderare. **P**rimū est mysteriū declarāde veritatē; **S**c̄dm̄ est approbāde necessitatē; **T**ertiū est euitāde curiositatē. **P**rimū est mysteriū declarāde veritatē. **U**bi notandū q̄ h̄ in his q̄ sunt fidei nō sunt q̄rende aut adducēde declaratiōes siue rōes v̄r p̄ eas iducamur ad credendū. **P**nt̄ tñ adduci p̄ solatiōe credētiū. **U**ñ d̄r b̄rūs **T**ho. ij. q. ij. art. x. q̄ rō inducta ad ea q̄ sunt fidei p̄t̄ dū plīcī se h̄re ad volūtātē credēti. **U**no mō sicut p̄cedēs; puta cū q̄s aut nō h̄er volūtātē; aut nō h̄er p̄mptā volūtātē ad credendū nisi rō h̄uana induceret; z̄ sic rō inducta dimīnuit meritiū fidei; qz sic hō m̄nus volūtariē assentit his q̄ sunt fidei; et nō solū p̄pter autoritatē diuinā. **A**lio mō p̄t̄ rō h̄uana se h̄re ad volūtātē credēti p̄sequēter. **C**ū em̄ hō h̄z p̄mptā volūtātē ad credendū; dilīgēt p̄ritatē creditā; z̄ sic eā excogitat siq; rōnes declaratiōis inuenire p̄t̄. **E**t q̄ntū ad h̄ talis declaratiō n̄ dimīnuit meritiū fidei; sed est signū maioris meriti; hoc em̄ oñdit p̄mptitudinē volūtatis ad assentiēdū his q̄ sunt fidei. **A**c̄ q̄ppe meritiū esse p̄t̄ nō solū q̄ ad v̄sum q̄ est p̄sideratiō actual p̄ritatē creditē quē admodū z̄ actus sc̄ie q̄ ad p̄sideratiōz rei scite meritiū esse p̄t̄; sed etiā est act? si q̄ dei meritiū q̄ ad assensu; qz assensus ille volūtari? ē; qz ad h̄ nō adducit rō de mōstratiua; sed immo silitudo aliq̄ aut rō

Ber. pro festo Trinita.

declaratiua om̄is nō esse impossibile qđ
fide pponit. Hec ex Thoma. Possumus
itaq; p nra fidei p̄solatiōe tripliciter decla-
rare veritatē trinitatis diuinaz psonaz: v3
auctoritate: silitudine: r rōe. **Primo** au-
toritate. **Nā** Gen. j. dī. Faciam⁹ hoīem
ad imaginē r silitudinē nrām. qđ est p̄bz
p̄ris r filij r spūsc̄ri. **Qđ** ḡ dī. Faciam⁹:
indicat p̄silitatē psonaz. **Qđ** ḡ dicit: ad
imaginē et silitudinē: indicat p̄nitatē sube.
Itē Ps. B̄ndicat nos de⁹ deus nr̄: b̄ndi-
cat nos de⁹: r metuāt eū. In hoc qđ dicit
ter de⁹: on̄dit trinitas psonaz. **Et** p hoc
qđ in singulari dī. on̄dit vnitas sube. **Itē**
Esa. vj. Seraphim vidit **Et** ais clamā-
tia alter ad alter **S**crūs scrūs dñs
de⁹ sabaorb: plena est ois terra glia eius
Et Apoc. iij. Quattuor aialia requie nō
habebāt die ac nocte dicētia **S**crūs scrūs
scrūs dñs de⁹ ops qđ erat: r qđ est: r qđ vētu-
rus est. **Et** nota qđ p illa aialia moraliter
intelligere dēm⁹ p̄dicōes p̄tuosaz qđ req̄-
rūt ad h̄ vt aliqđ dign⁹ sit laudare deū
et p̄teplari diuine trinitatis mysteriū. **Per**
p̄mū aial qđ erat sile leonē intelligit p̄tā-
tia r magnanimitas in aduersis p̄ferēdis
Per scđm aial qđ erat sile vitulo: intelli-
gitur carnis mortificatio p quā ipa imo-
latur deo. **Vitū** ei aial erat imolariciū
Itē vitū est aial subiugale. **Idō** dat in-
telligere subisigatiōe siue mortificatiōe
carnis. **Per** tertiu aial qđ hēbat faciem
qđ hoīs intelligit hūilitas r māfuetudo.
Ad hūilitatē em r māfuetudinē habēdaz
deberet hoī sufficere cognoscere et cogita-
re qm̄ hō est. i. de humo. **Ps.** Sciāt getes
qm̄ hoīes sunt. **Per** q̄rtum aial sile aqle
volātū intelligit p̄teplatiua mētis eleua-
tio. **Hī** igit qđ p̄dicatas h̄ p̄dicōes digni
sunt p̄teplari diuine trinitatis mysteriū: et
deū laudare cū b̄ris: nō aut qđ p̄dicōes ha-
bēt oppositas. **Itē** mysteriū trinitatis: exp̄s-
se t̄ḡit **Jo.** xv. vbi dī dñs: **Lū** venerit pa-
tracletus quē ego mittā vob a p̄re sp̄m ve-
ritatis qđ a p̄re p̄cedit: ille testionū q̄hibe-
bit de me. **Itē.** j. **Jo.** vl. **Tres** sūt qđ testio-
niū dāt in celo r̄. **Sup** hec at oia p̄cipua
est auctoritas fidei et ecclie p̄ponētis nob
hoc ineffabile trinitatis mysteriū firmissi-
ma fide inuolabit credendū: **Qđ** aut hec
sūt p̄cipua auctoritas p̄z p̄ Aug⁹. dicētē:

qđ euāgelio nō crederet nisi ecclia approba-
ret. **Secdo** declarāda est diuine trinita-
tis p̄itas p silitudinē: lz ac nō inueniat p̄-
fecta silitudo trinitatis in creatur: inuenit
tū in eis aliq̄lis silitudo representatiua v̄ca
qđ tāci mysterij. **Un̄** fm̄ Aug⁹. in sole rā
p̄siderant. s. qđ est: qđ lucet: qđ calet. s. suba
solis: radi⁹: r calor. **Radi⁹** de sole nascit̄:
sic fili⁹ de p̄re. **Calor** ab vtroq; p̄cedit: sic
spūsc̄tus a p̄re et filio. et tū oia p̄dicata v̄s
ci p̄nt vnus sol: sic tres p̄sone sunt vn⁹ d̄s
Posset etiā adduci conformis silitudo de
carbone ignito. In oib; tū h̄mōi silitudinē
mb; r exēplis multo pl⁹ est dissilitudinē
ad diuinā trinitatē qđ silitudinē. **Itē** i cre-
atura rōnali inuenit silitudo trinitatis p
modū imaginis: r in oib; creaturis ḡnalit̄
inuenit representatio trinitatis p modū v̄-
stigiū. **Un̄** dī Aug. vj. de trini. qđ vestigiū
trinitatis in oib; creaturis apparēt. **Sicut**
ei d̄p̄oc̄tor: iudith. j. sen. di. ij. **Imago** dif-
fert a vestigio: qđ imago est representatiua
toti⁹: vestigiū p̄o partis. **Un̄** illō d̄relli-
ctū ex pede impresso pulueri nō est imago
pedis: sed vestigiū toti⁹. **Pro** qđ sc̄duduz qđ
cū p̄ceptus vnus p̄sone in intellectu nō
sit partialis respectu toti⁹ trinitatis: illa crea-
tura qđ ducit nos in cognitiōes toti⁹ trini-
tis representat trinitatē p modū imaginis
q̄ntū ad istū totale cōceptū quē intellect⁹
nō pōt h̄re de ea. **rep̄nabit** ḡ distinctiōes
trii psonarum et vnitatez essentie r ordi-
nē originis: qđ illa distinctiō realis in diui-
nis est p origine: et vltim⁹ oportet qđ etiā
habeat imitatiōis: vel ordinē essentialē ad
ipam trinitatē quā rep̄ntat. **Imago** ḡ trini-
tatis in nob p̄sistit in trib; p̄fectiōibus
anie: qđ sunt memoria: intelligentia: r volū-
tas: vel in ipa ania inq̄ntū habz ipas. **Alia**
em̄ inq̄ntum habz actū p̄mū totale respe-
ctu intellectōis. s. aliqđ aie r obiectū sibi p̄-
sens in rōne act⁹ intelligibil⁹ dī: **mēoria.** r
hec dicit memoria sc̄da includēdo tā intel-
lectū qđ illō qđ obiectū est sibi p̄ns. **Itē** p̄sa at
eadē aia inq̄ntū recipit noticiā gēita: dī: **intel-**
gentia. volūtas aut dī: **p̄fecta** inq̄ntuz est
sub actu p̄fecto volēdi. **Accipio** ḡ ista tria
ex parte anie vt sunt sub trib; actib; suis.
In istis inq̄ trib; est p̄substantialitas rōe
illaz triū realitatū que sunt ex parte anie
sed est distinctiō r origo rōne illaz actuali.

De trinitate increata Fo. LXVI

Veritas recepta in anima secundum formas realitates: et sic patet quod in anima deus esse imago trinitatis. In omnibus autem creaturis est similitudo vestigijs. Sicut enim trinitas est quasi quoddam totum numerale saltem in conceptu intellectus nostri: et persona est ibi quasi pars huiusmodi: ita etiam appropriatum persone in quantum appropriatum est illi: et quasi pars eiusdem: quia accipitur per illo cui appropriatur: et non tamen hoc: sed et appropriabile: et ideo nunc acceptum ut appropriatum est ibi quasi pars trinitatis: quia ratio ut est et ut accipitur complete saluat in una persona: et per consequens ratio eius non ponit trinitatem: sed ponit communitatem persone alie in qua sit. Et igitur creatura non repñtat personam ut persona est quod est in intellectu nostro quasi pars trinitatis: nec appropriatum ut appropriatum. Non enim cognoscitur ut appropriatum nisi cognoscatur illud cui appropriatur: repñtat tamen appropriabile in quo saluat quasi totum partis modo predicto respectu trinitatis. Et sic patet assignari multa in creaturis que in divinis repñtant multa appropriabilia: puta unum verum bonum. Unum in creatura repñtat unitatem appropriatam patri: verum veritatem appropriatam filio: bonum bonitatem appropriatam spiritui sancto. Hec supradicta ex se, ubi sunt in diversis tamen personis. Patet itaque quod in creaturis rationalibus est imago trinitatis. In omnibus autem creaturis vestigijs. Quia enim in creatura rationali est expressio: et maior similitudo divine trinitatis: ideo ibi esse imago. In alijs autem tantummodo vestigijs. De imagine autem amplius dicemus deo dante in secundo mysterio huiusmodi sermone. De vestigio autem dicit Augustinus de trinitate quod vestigium trinitatis inveniuntur in unaquaque creatura secundum quod unum aliquid est et secundum quod aliud specie format: et secundum quod quodam ordine tenet. Unitas enim repñtat summam unitatem primi principij. Spiritus repñtat pulchritudinem summam. Et ordo in creatura repñtat operationem perfectissimam in deo: sicut exponit secundo ubi dicitur. Vel sicut dicitur libro primo de generatione animalium. Quilibet creatura in quantum est et subsistit repñtat principium et causam: et sic repñtat personam patris que est principium non de principio. secundum autem quod habet quoddam formam de terminantem ad seipsum: repñtat verbum per quod formam artifician est ex precepto artificis secundum autem quod habet ordinem ad aliquid: repñtat spiritum sanctum in quantum est amor: quia ordo esse

et ad aliquid alterum est et voluntate causatur. Hec ibi. Vel sic dicam esse rei productum vel etiam ipsa rei suba repñtat potentiam appropriatam patri: spiritus eius sapiam appropriatam filio: ordo eius vel utilitas bonitate appropriatam spiritui sancto. Et iuxta hoc dicit Bernardus in quodam sermone. Tria in magno huiusmodi modo sunt: ad quid sit constituitur. Et in esse quod rerum inextimabilis potentia commendatur quod tam multa: tam magna: tam multipliciter: tam magnifice sunt creata. In ipso autem modo sapientia singularis elucet: quod hec quidem sursum: hec pro deorsum: hec in medio ordinatissime mensurata. Si pro ad quod factus sit mundus mediteris occurrit tamen utilis benignitas: tam benigna utilitas que etiam ingratis simos quosque multitudinem et magnitudine beneficiorum posse obviare. Potentissime scilicet dem ex nihilo omnia: sapientissime pulcherrime benignissime utilia sunt creata. Hec ille. In consideratione itaque istorum possumus in creaturis dei repere vestigium divine trinitatis. Sed hoc multum notandum quod subdit sequeatur beatus Bernardus in eodem sermone. Fuisse novum ab initio et adhuc multos videmus esse in filiis hominum qui in bonis inferioribus sensibilis mundi huiusmodi sensualitate depressi totos se dederunt his que facta sunt quoniam modo vel ad quod facta sunt negligentes. Quid istos nisi carnales dicamus? Paucissimos esse tam arbitror. Legimus tamen nonnullos quosque fuisse quibus summi studium fuit atque unica sollicitudo modum inuestigare factorum: adeo ut plerique non modo utilitatem rerum perquirere dissimularent: sed ipsas magnanimitate spreverunt: et in bono parvissimo utilissimoque contenti. In his quidem sese philosophos vocant: sed a nobis curiosi et vani recte appellatur. Hic itaque successerunt viri prudentiores utriusque: qui nimirum et que facta sent: et quomodo facta sunt transilientes intenderunt aciem mentis: ut ad quid facta sunt viderent. Hec latuit eos quoniam omnia propter semetipsum fecit deus: et omnia propter suos: omnia in se propter semetipsum: creata bonitate: omnia propter electos suos pro eorum. scilicet utilitate. Hic spirituales viri sic videtes huiusmodi dicitur

Ber. Pro festo Trinitatis.

dicere: s; in simplicitate cordis sui q̄retes
dñi nec in igno q̄e q̄de inuestigates q̄nā
mō mūdiālis dec machina volueret. Pū/
mī voluptate: eicōi vanitate: tertij virtuti
simplex. Gaudeo vos eē de hac schola: vī
delz spūs vī. bonitate z disciplina z sciaz
discatis z dicatis cū scō. Sup oēs docen
tes me intellexi. Quare inq̄: Nūq̄d quia
purpura z bysso me induit: q̄ laudioribus
cibus z epulis abūdant. Ad q̄d q̄d plarōis
argutias: aristotelis p̄ntias intellexi aut
vr̄ intelligere laborant: Absit inq̄: s; q̄ te
stimonia tua ex q̄sui bec omnia supradicta
Bern. in ser. quodā de scō. Patz itaq̄: q̄
liter creaturis possūm? z debem? p̄pla
ri similitudinē representatiā trinitatis que
q̄de similitudo vocat̄ estigū. **T**erno ē
declarāda p̄ntas diuine trinitatē p̄ ratio/
nē. **A**dducit aut̄ rich. sup p̄mū sen. dis. ij.
triplicē rōnē. **P**rima ē. In deo est sūma
bonitas: s; ad sūmā bonitatē p̄tinet se sū/
me cōmunicare: q̄ fm̄ dionysij de angelis
ca hierarchia. Bonū ē sūp̄ius diffusiū
s; diuina bonitas nō p̄t se sūme cōicare ali/
cui creature nec oibus simul. q̄ nō sūt ca
paces infinite bonitatis: s; talis cōicatio
est in ip̄a deitate: z sic oportet ibi eē plal/
tate p̄sonaz. **S**ecūda rō. In diuina essentia
est sūma p̄fectio: s; p̄fecti est p̄ducere sibi
simile in natura nulla aut̄ creatura p̄t esse
sūme sūlis deo: s; rē. **T**ertia rō. In deo
est sūma charitas: s; est ibi p̄sona summe
amāz: z p̄sona sūme amata: z sūm? amor
igit. rē. Dimissis aut̄ eib? alijs vjs q̄bus
diuersi diuersimode on̄dūt pluralitatē p̄/
sonaz in diuinis: efficacior z rōnabilior vi
det̄ eē rō ioānis scoti q̄ z ponit a frāscisco
de maronis in p̄mo sen. dis. ij. Quia vbi/
cūq̄ est inuenire p̄ncipiā p̄ductiua aliq̄z
sine imp̄fectōe: ealla supposita in q̄b? inue/
niunt p̄ducere p̄nt̄ talia q̄z h̄nt p̄ncipiā
p̄ductiua: s; in diuino supposito ē inuenire
p̄ncipiū p̄ductiū noticie genite q̄d est ob
iectū cū intellectu: z p̄ncipiū p̄ductiū q̄
mōtis spiratū q̄d ē obiectū cū volūtate: s;
cū supposito diuinū habeat ista: p̄fectiss/
me: poterit p̄ducere p̄fectissimā noticiam
genitā z p̄fectissimū amorē spiratū: talia
aut̄ in diuinis nō p̄nt eē sine subsistētia cū
inherētia dicat p̄fectionē: s; in diuinis sūt
duo p̄ducta subsistētia: vnū imp̄ductū

z ita sūt tres p̄sone. **Q**uā aut̄ sit cātū vna es
sentia diuina sic arguit scotus: q̄ q̄cūq̄ p̄
fectio p̄t numerari in diuersis plus p̄fē/
ctōis h; in plurib? q̄ in vno: s; infinito. nī
bil em̄ p̄t eē p̄fecti? s; essentia diuina q̄ est
infinita oīno in plurib? numerari nō p̄t.
Hec pauca sufficiāt q̄ ad declaratiōnē. In
dubitabilis p̄ntas diuine trinitatē: ampl
or em̄ declaratio magis spectat ad scho/
lam q̄ ad cathedrā. **M**odus rōcinatū
vius seu inq̄sitiuus valet ad fidei p̄moti
nū vr̄ ait Bon. ij. q. plogi sen. Quidā em̄
sūt fidei aduersarij: q̄ dā p̄fecti: q̄ dā autēz
fideles infirmi. **M**odus s; inq̄sitiuus vī
delz p̄mo ad p̄fundēdū aduersarios. **I**n
Aug. j. de trini. Aduersus garrulos rōcū/
natos: es elatio: eiq̄ capaciores rōnib? ca/
tholicis z similitudinib? p̄gruis ad defen
sionē z assertionē fidei est vtendū. **S**ecūdo
vīcz q̄d cōfōdēdū infirmos s. Sicut em̄ dō
charitatē infirmoꝝ fouet p̄ beneficia tpa
lia: sic fidē fouet infirmoꝝ p̄ argumēta p̄
habilita. Si em̄ infirmi viderē p̄sones ad
fidei p̄bilitatē deficere z ad oppositūz
abūdare null? p̄sisteret. **T**ertio vīcz ad
lectandū p̄fectos. **D**ico em̄ mō aīa delez
crat̄ itelligēdo q̄d p̄fecta fides credit̄ **B**er.
Bern. Nil libet? intelligim? q̄ q̄d fide
credim?. **P**tz itaq̄: aliquā declaratiō tri
nitatis diuinaz p̄sonaz z vnitatē diuine
essentie tā p̄ autoritatē certificationē q̄ p̄
similitudinē attestatiōnē q̄ etiā p̄ ratio/
nis approbatiōnē.

Secūdū est mysteriū
approbāde necessitatē. vbi p̄siderāda est
necessitas fidei n̄re: vīcz q̄ de necessitate
salutē tenēda ē firmiter z incōcūsse fides
trinitatē diuine. q̄d declarat̄ brūs **T**ho. ij.
ij. q. ij. q̄ mysteriū ch̄i explicite crediti nō
p̄t sine fide trinitatē: q̄ in mysterio ch̄i s;
p̄tinet q̄ fil? dei carnē assūpserit z q̄ per
grāz. s; mūdū renouauerit z itez q̄ d̄ spū
scō cōcep? fuerit. **E**t id̄ eo mō q̄ mysteriū
ch̄i an̄ ch̄m fuit q̄d explicite creditū a
maiorib? implicite aut̄ z q̄st̄ obūbrabate a
minorib?: ita eēz mysteriū trinitatē. **P**ost
t̄ps aut̄ gr̄e reuelare tā maiores q̄ mino/
res tenent̄ habere fidē explicite de myste
rijs ch̄i p̄cipue q̄ntū ad ea q̄ cōmunicat̄

De trinitate increata LXVII

In ecclesia solentur et publice ita etiam post
ipsa gratia divulgare tenent oēs ad explicitē
credendū mysteriū trinitatis. Hec Tho.
Ubi dicit archanasius. Quicūq; vult saluus
esse an oia op^o est vt teneat catholicaz fi-
de. Quā nisi q̄sq; rē. 2. seq̄. Fides autē ca-
tholica hec ē: vt vnū deū in trinitate 2. tri-
nitatē in vnitāte veneremur 2c. S; q̄rif
q̄re pposita sūt nobis tā ardua mysteria fi-
de credēda q̄ oino hoīs naturalē capaci-
tatē excedū. Rūder scrius thomas hēc
multū puenies qd̄ oīd. t i sūma 3. gētilēs
triplici ratōe. P̄ia ē rō ordinarōis. Q̄
dinamur em̄ ad alti^o bonū q̄ experiri i p̄-
fenti vita possum^o. s; ad clarā visionē di-
uine trinitatē 2. fructiōne diuine maiestā-
tis. Ubi dicit magr. j. iniaz. Res quib^o fruē-
dū est 2. q̄ nos b. oīs facit sūt p̄r 2. filius 2.
spūscū. Ideo oportuit nos mēte euo-
cari ad aliqd̄ alti^o q̄ rō nra p̄tingere pos-
sit in p̄nti: vt sic discam^o in illud bonū ten-
dere qd̄ totū studū vite p̄nti excedit. Et
sic decens erat hoīb; pponi aliq̄ fide te-
nēda q̄ sup̄ naturales hoīs vires. Se-
cūda ē rō vere cognitiōis ad dei vitz ve-
ritatē cognitiōne hūda. Tūc em̄ solū in p̄-
fenti vere dei cognoscim^o q̄n ipm̄ eē cre-
dim^o sup̄ oē illud qd̄ de deo cogitari pōt
ab hoīe. Tercia ē rō delectatōis. Noticia
nāq; diuinoz est valde delectabilis. Ubi
aristoteles. x. Ethic. 3. simonidē p̄m̄ dicit
q̄ hō ad diuina 2. imortalia se trahere v̄z
q̄ntū pōt. Et. ij. de animalib; aristoteles dicit
q̄ q̄uis modicū sit illud qd̄ de substantijs
sup̄iorib; p̄cipim^o illud tñ modicū est ma-
gis amatū 2. desideratū oī cognitiōe quā
habem^o de substantijs inferiorib;. Et his
itaq; p̄z fm̄ p̄m̄ q̄ de reb; nobilissimis
q̄nticūq; inspecta cognitiō maximā per-
fectionē 2. delectationē aīe p̄fert 2. multo
magis cognitiō diuinoz secretorū habita p̄
fide. Ubi apparet q̄ntū obligamur diuine
bonitati q̄ nob; dignata ē reuelare mysteri-
riū sūme maiestātē in vnitāte eēntie 2. tri-
nitāte p̄sonaz. Q̄m̄ autē h̄mōi nre fidei sa-
tramēta superāt altitudinē hūanū intel-
ctus nec demonstratiua rōe cognosci pōt.
3. oporteret vt simplicia f. de suscipiāt. 3. o i
ca. de sū. trini. 2. fide catholica. Glo. dicit.
Ubi rō dicit: supplet fides. Hec autē fū-
dēt cognitiō licz euidēs nō sit s; q̄n in spe

culo 2. in enigmate: tñ certissima 2. indu-
bitabilis 2. signis irrefragabilib; roborā-
ta. Ubi dicit Rich. li. j. de trini. Utinā q̄re-
deret inder: utinā aduerteret pagani eūm
q̄nta p̄cie securitate p̄ hac fide trinitatis
ad diuinū iudiciū poterim^o accedere. Nō
ne cū oī fiducia deo dicere poterim^o: dñe
si error ē a teipso decepti sum^o? Nā hec fi-
des rātis signis 2. p̄digijs p̄firmata ē que
nō nisi p̄ te heri p̄nt: 2. certe a sūme scitātē
vritis nob; tradita 2. sūma 2. aūthētica at
testatione p̄bata teipso cooperāte 2. fmo
nē p̄firmāte sequētib; signis. Hec ille.

Tertium est mysterium eui
rāde curiositatis. vbi notād. q̄ licz mysteri-
riū diuine trinitatē firmiter 2. icōcusse ex
fide tenēb; nō ē tñ curiose inuestigādū p̄-
cipue p̄pter tria. Primo p̄f. cōp̄hen-
nis impossibilitatē qz vitz p̄p̄hēdi nō pōt
Ubi h̄il. lib. de tri. Nō putet hō sua intel-
ligētia sacrm̄ gnationis 2. p̄cessiōis se pos-
se p̄seq̄. Ubi dicit b̄tus Tho. j. par. q. xxxij.
p̄hi nō cognouit mysteriū dinaz p̄sonaz
p̄ p̄ria q̄ sūt paternitas: filiatio 2. p̄cessiō
Juxta illō apli. j. Lox. ij. Loq̄mur dei sa-
piētia quā nemo p̄ncipū hui^o seculi nouit. s.
p̄hoz fm̄ glo. Cognouerūt tñ quedā ap̄
p̄p̄riata q̄ appropriāt p̄mōis sic potētia
app̄riat p̄ri: sapia filio: bonitas spūscū
nec adhuc cognouerūt h̄mōi tāq; app̄riat
ta cū nō cognoscerēt ea q̄b; app̄riat. Sed
cūdo p̄f. curiose iq̄sitiōis p̄ctōsitatē. Ubi
dicit Prover. xxv. Sic q̄ mel comedit mul-
tū nō ē bonū: sic q̄ p̄scrutator ē maiestātē
opp̄rimet a gl̄a. 3. o eccl. iij. Altiorare ne-
q̄steris 2. fortiora te ne scrutat^o fueris sed
q̄ tibi p̄cepit de^o cogita sp̄. Juxta qd̄ etiā
dicit Aug^o. Ubi q̄rif vnitās trinitatis nec
alicubi p̄iculosi^o errat nec laboriosius ali-
qd̄ q̄rif: nec fructuos^o aliqd̄ inuenit. Hec
ille. Tertio p̄pter talis p̄scrutatiōis te-
meritatē. Ubi dicit dio. lib. de diu. m. Nō
est aūdēdū dicere aliqd̄ nec cogitare de su-
p̄substantiali oeculta diuinitate p̄ter ea q̄ di-
uinit^o nobis ex sacris eloquijs sūt exp̄ssa
Ber. Scrutari de sūma trinitate peruer-
sa curiositas est atq; temeritas: credere 2.
tenere sicut ecclesia sancta tenet pietas 2. se-
curitas: nosse eam 2. videre sicut est: vira
eterna atq; sūma felicitas. Hec ille. q̄ au

¶ Ber. Pro festo Trinitatis.

tem impossibile sit intelligere et comprehendere mysterium trinitatis atque temerarius hseruari satis declaratum fuit beato Augustino. Qui eo tempore quod libros de trinitate scribebat cum per litus maris socijs alioque sequentibus quidam de trinitate meditatio discuteret quendam puerum in litore maris inuenit: qui cum quodam cochleari argenteo in quadam fouea quam fecerat aqua de mari effundebat dicens se totum mare in ista fouea positurum. Cui Augustinus in risum provocatus ait. Quod sibi hoc facere posses? Et puer ait. Tibi facile est hoc agere sed tibi quod cogitas adimplere. Tu enim cogitas in libro tuo mysterium trinitatis comprehendere cum ber tuus sit paruum ad recipiendum et ingenium tuum quasi paruum cochlear ad ingredendum: et ipsa trinitas pelagus inmensum ad hauriendum statimque puer disparuit. Augustinus autem de gratias egit cognoscens quoniam sibi puer ille verum dixit. Ro. ij. **¶** Altitudo diuitiarum sapientie et scientie dei que incomprehensibilia sunt iudicia eius et inuestigabiles vię eius.

¶ Secunda trinitas de qua dicitur sum? triarium in aeternitate que habet potentie et memorie: intelligentie et voluntatis. De qua habet dici potest quod tres unum sunt. In quibus existit imago diuine trinitatis: ut dicitur est in procedenti parte mysterio secundo. Circa hanc autem trinitatem que est in anima nostra precipue consideranda sunt tria mysteria.

¶ Primum est mysterium nobilis conditionis.

¶ Secundum est mysterium nobiliter distinctio.

¶ Tertium est mysterium considerabilis perfectionis.

¶ Primum itaque est mysterium nobiliter conditionis qua videtur huius imago dei in mente humana existens in trinitate potentiarum. Sicut enim dicit beatus Bonaventura in libro de ascensionibus in contemplationem imago dei in mente humana habet tres conditiones nobilissimas videlicet puritatem: integritatem: et luminositatem. **¶** Primo huius puritatem. In mente enim humana creata est imago dei in omni moda puritate et mentis impissa. Et hec puritas maculatur sordibus viciorum. **¶** Secundo habet integritatem: quia non solum patrem vel solum filium vel solum spiritum sanctum: sed omnes tres personas reperiuntur. Nam per memoriam est sicutis patri: per intelligentiam filio: per voluntatem

vel amore spiritui sancto. Et hec integritas imaginis violatur per peccatum. Nam homo exiens in peccato mortalitatis quasi memores vel intel ligat aliquid de deo: non tamen amat deum. Et sic violatur integritas imaginis: quod dicitur tertia persona. Huius autem sicut illi de quibus dicit Paulus ad Romanos. i. Cum cognouissent deum non sic deum glorificauerunt aut gratias egerunt: sed euauerunt in cogitationibus suis et obscuratum est insipientes cor eorum: dicentes ei se esse sapientes stulti facti sunt. **¶** Tertio facies dei vel imago in anima humana sicut in mente habet luminositatem a diuino lumine influxa. Unde in psalmo. Signatum est super nos lumen vultus tui domine. Hec autem luminositatem per peccatum obscuratur. Hec Bonaventura.

¶ Secundum est mysterium notabilis distinctio. Nam super illud psalmi. Signatum est super nos lumen vultus tui domine: glo. distinguit triplicem imaginem: scilicet imaginem generose creatio: gratiose recreatio et gloriose assimilatio. Et hoc etiam declaratur Thomam. j. par. q. xxiij. ar. iij. **¶** Prima imago que dicitur imago generose. id est nobiliter creatio dicitur esse in homine secundum quod habet naturalem aptitudinem ad intelligendum et amandum deum.

¶ Secunda imago que est gloriose recreatio est secundum quod homo habitu vel actu cognoscit et amat deum sicut in perfectione. Et hec est imago per perfectionem rationis gratie. **¶** Tertia imago que est gloriose assimilatio est secundum quod homo actu cognoscit et amat deum sicut in perfectione glorie. Unde. j. Jo. iij. Scimus quoniam cum apparuerit: similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est: et ois qui habet spem hanc in eo sacrificat se sicut et ille sanctus est. Hec ibi. **¶** Prima ergo imago inuenitur in oibus hominibus. **¶** Secunda in iustis tantum. **¶** Tertia solum in beatis. Hec ex thoma. vbi. **¶** Unde dicit Augustinus. xiiij. de tri. q. imago dei in aliquibus ita est obumbrata ut pene nulla sit ut in his qui non habent vltimum rationis: in alijs obscura et deformis ut in peccatoribus: in alijs clara et pulchra ut in iustis. Hec Augustinus.

¶ Tertium est mysterium de considerabilis perfectionis. Sicut enim declarat subtilis doctor. sco. i. j. sen. dist. iij. Perfectionissima ratio imaginis est in mente quoniam deum habet per obiecto quoniam videtur anima meminit dei: intelligit